

SECTION VII. Ethnolinguistics and Onomastics: State and Perspectives of Research

Gegenstandskonstitution. Akten des III. internationalen Kongresses der Gesellschaft für interkulturelle Kommunikation. – Düsseldorf, 1996. – S. 743-757.

Muhr 2000: Muhr, R. Österreichisches Sprachdiplom [Text] / Rudolf Muhr. Lernzielkataloge zu Basisformulierungen, Lexik, Sprechhandlungen, Höflichkeitskonventionen, Diskurs und Diskursstrukturen, Deutsch als plurizentrische Sprache. – Wien : ÖBV&hpt, 2000. – 540 S.

Polenz 1996: Polenz, Peter von. Österreichisches, schweizerisches, deutschländisches und teutonisches Deutsch. Über Ulrich Ammon, die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz [Text] / Peter von Polenz. In : Zeitschrift für germanistische Linguistik 24/2. 1996. – S. 205-220.

Ransmayr 2006: Ransmayr, J. Der Status des Österreichischen Deutsch an nicht-deutschsprachigen Universitäten. Eine empirische Untersuchung / Jutta Ransmayr. – Frankfurt u.a. : Peter Lang Verlag, 2006. – 327 S. – Bd. 8. – ISSN 1618-5714. – ISBN-10: 3-631-55242-4.

Schrodt 1997: Schrodt, R. Nationale Varianten, areale Unterschiede und der „Substandard“. An den Quellen des Österreichischen Deutsch [Text] / R. Schrodt // In : Muhr, Rudolf / Schrodt, Richard (Hrsg.): Österreichisches Deutsch und andere nationale Varietäten plurizentrischer Sprachen in Europa. Empirische Analysen. – Wien : Hölder-Pichler-Temsky, 1997. – S. 12-39.

Sedlaczek 2004: Sedlaczek, R. Das österreichische Deutsch. Wie wir uns von unserem grossen Nachbarn unterscheiden. Ein illustriertes Handbuch / Unter Mitarb. Von Melita Sedlaczek. – Ueberreuter, 2004. – 496 S.

Sources and Abbreviations

Gruber 2004: Gruber, M. Ins Schloss. Roman / Marianne Gruber. – Innsbruck : Haymon Verlag, 2004. – 240 S.

Link 2005: Link, Ch. Der fremde Gast. Roman / Charlotte Link. – München : Wilhelm Goldmann Verlag, 2005. – 480 S.

Завдяки детальному опису існуючого співвідношення між мовами німецького та австрійського колективів зносин визначається статус німецької мови Австрії в рамках теорії плюрицентризму. Німецька мова розглядається в рамках теорії плюрицентризму, немоноцентризму, яка має декілька рівноправних, рівноцінних національних варіантів, що формують літературну норму у своїх національно-державних центрах. Зверхній погляд на німецьку мову Австрії як на діалект породив сплеск національної мовної самосвідомості австрійців, які сконцентрувалися на виявленні своєрідних характерних рис німецької мови Австрії, відмінних від німецької мови Німеччини на всіх мовних рівнях.

Ключові слова: ідентичність австрійців, варіант німецької мови, німецька мова Німеччини, німецька мова Австрії, концепція моноцентризму та плюрицентризму.

Available 29 September 2013.

Ganna Mitnitska

УДК 81'373.2: 821.161.2

TOPONYMICS IN THE POETIC PICTURE OF WORLD BY VOLODYMYR SOSYURA

In terms of modern Ukrainian onomastics study of poetic texts onomasticon and analysis of the place and role of onyms in idiostyle of the writer are examined. The composition of lexical-semantic group of toponyms used in the poetic texts of the writer, their place and role in Volodymyr Sosyura's poetic world picture is described by using techniques of classification and quantitative analysis.

Keywords: onomastics, onym, toponym, poetry, idiostyle, Volodymyr Sosyura.

© Mitnitska G., 2014

Positive results of onomastic studies based on fictional texts resulted in extensive involvement in the analysis a variety of sources, including poetic, as proper nouns are curtailed national-cultural texts, language signs of culture because they are focus on the semantics speech (address), extralinguistic (historical, geographical) data, psychological, emotional, affective moments, ideological orientation, features of perception [Суперанська 1973]. Lack of substantial research in this area makes **the relevance** of proposed research.

Study of onyms in fictional text lies in the fairly young science – a literary onomastics, whose development is associated primarily with the names of such scholars as M.S. Al'tman, S.I. Zinin, E.B. Mahazanyk, Z.T. Franko, V.A. Nykonov, O.V. Superans'ka, Yu.O. Karpenko, L.T. Masenko, V.M. Mykhaylov, Ye.O. Otin, O.I. Fonyakova, L.O. Beley, V.M. Kalinkin, A.K. Moysiienko, L.O. Pustovit, H.F. Koval'ov, V.I. Suprun, N.V. Vasyl'yeva, A.A. Fomin.

Ukrainian linguists devoted many works to the study of onyms in the artistic heritage of writers: Yu. Karpenko, M. Mel'nyk, L. Petrova, O. Semenets', N. Misyats', L. Krasnova, Yu. Linchyts'ka analyzed in this aspect creative work by Lina Kostenko, T. Krupen'ova – dramaturgy by Lesya Ukrayinka, O. Klymchuk – heritage by Panteleymon Kulish, O. Usova – works of Mykola Khvyly'ovyy, T. Mozharova – poetry of the Sixtiers, O. Skolozdra – flash fiction of Ivan Franko, L. Shestopalova – Volodymyr Drozd's whimsical prose, H. Shotova-Nikolenko – novels by Yuriy Yanovs'kyy, A. Sokolova – idiostyle of Hryhoriy Tyutyunnyk and Vasyl' Zemlyak. Research of I. Khlystun deals with the study of onyms vocabulary in Ukrainian poetry of the 2nd half of XXth century, analysis of O. Porpult and M. Red'kva – in fairy tales, investification of N. Popovych – in dramaturgy.

The purpose of the analysis is to present the general characteristics of the lexical-semantic group of toponyms in the poetry of Volodymyr Sosyura for further analysis of the semantic structure, stylistic functions, and text-creative role of toponyms in the writer's poetic picture of the world.

It is quite obvious there is a determination of **the main tasks**, namely: 1) to create an integrated microtexts sample based on poems by V. Sosyura that contains toponyms, 2) to implement the classification of toponyms considering contextual analysis, and 3) to give a general characterization of toponyms system in Volodymyr Sosyura's poetic world picture.

The novelty of the study is determined by what for the first time classification analysis of toponyms in poetic world picture of Volodymyr Sosyura is carried out.

The theoretical value of research is manifested in the fact that the results contribute to fuller and deeper understanding not only the style and language of the works by V. Sosyura, but the content and creative conception of the poet. The study helps to clarify the ratio of composition of onyms vocabulary with its artistic integer. It reveals the role of proper nouns in creating a poetic world picture that is some contribution to the general theory of stylistic onomastics, clarifies and deepens the theoretical foundations of literary onomastics.

The practical value of the research is that its results can be used in the writing of textbooks and study guides on lexicology, onomastics of Ukrainian language, in lecture courses from these disciplines, as well as in special courses and special seminars on problems of literary onomastics, in the research work of students of high school.

Fictional text like any other text designed primarily to using language to reflect reality. But in reality, the semantics of a fictional text is multidimensional: it reflects the world, and a man who feels, thinks, acts, and which is fully connected with the outside world. Description of the world of man, the human world and man's relation to the world (and to the world of things, and the world social, and subjective world) is the most important task of a fictional text. Therefore, it is rightly argued that the fictional text is not only a reflection of reality, but also an expression by means of natural language models of man's relationship to the world. Creating a fictional text, an author selects those aspects of reality that fit his ideas or concepts.

Proper noun as an integral part of a literary work is characterized by significant semantically-stylistic potential. Its actualization is predetermined by the respective artistic discourse and vertical

SECTION VII. Ethnolinguistics and Onomastics: State and Perspectives of Research

context. An onym in the artwork suffers some author's transformation, focused semantization, and plays an important connotative function. Analyzing proper nouns in a poetic world picture, the researchers use the term *poetonym*, and features of poetonym semantics defined: a) compliance of content and informative inner essence of denominated, b) its "virtuality" as a component of "virtual reality" of a fictional text, c) contextual connotativeness of onym; d) phonosymbolic aspect of semantics, mainly in poetry [Калинкин 1999]. Therefore, apart from the main, linguistic, function (nominative-differential, identifying and deictic), onym also performs additional ones, in particular characteristic, temporal, local, ideological, cultural-historical, emotional-evaluative and social-evaluative [Фонякова 1995], aesthetic, allusive, symbolic, and expressive [Калинкин 1999]. In general, proper noun in fiction is multifunctional: it can be said that by combining the basic language and specific stylistic functions, poetonym has individualizing features in each observed case of artistic usage of onyms [Хлисту́н 2006].

Space of onyms in a fictional text is a structural unity with hierarchical subordination of units, and this structure depends on the functional direction of fiction, the author's intention, idiostyle, and a genre. A large group of proper nouns in the poetic works of the 2nd half of the XXth century, as showed by Iryna Khlystun's research, is toponyms that play an important role in the structural-semantic organization of a fictional text, which is in the spatial localization of objects of aesthetic reflection. In poetry toponyms also may acquire new values, and they become symbols [Хлисту́н 2006].

Given the above and the actual in modern humanities anthropocentrism, linguistic studies, devoted to particular aspects of linguistic creativity of artists of words, features of a language of one work or a whole cycle are deserve a special attention. Volodymyr Sosyura plays an important role in the reflection of the era through system of onyms, although today we state the controversial views on his personality and, sometimes, his creative heritage. In our minds V. Sosyura is still outstanding representative of poets – lyricists of the new generation, a generation which was destined to adapt to the ideological leadership with literature, trying to preserve the best folk-song traditions [Бойко 1982, Гальченко 1998, Кирилюк 1970, Монастиренко 1976]. Only during the last two decades, our understanding of the poet was enriched with new materials, facts, writings that give us reason to comprehensively assess his personality, taking into account the situation and analyzing the tragic era in which he had to live and work. Publications of prohibited heritage of the poet deepened and broadened our understanding of his life and creative drama that does not fit into any party schemes and guidelines [Краснікова 2000]. This causes the relevance and the novelty of the research of heritage of the writer, especially his lyrical works from a new angle, without ideological restrictions and labels.

The analysis of poetry texts showed that among the categories of system of toponyms in Volodymyr Sosyura's poetic picture of the world group of horonyms, hydronyms and oikonyms, particularly astionyms (name of cities), hodonyms (street names) and urbanonyms (names of internally city objects) are the most numerous, and oronyms and drimonyms, and most diverse – oikonyms and urbanonyms are less represented.

Horonyms include names of parts of a world, country names and names of the Union republics and other regions and territories. A variety of proper nouns reflects the breadth of the author's poetic picture of the world.

Horonyms **Донбас** and **Донеччина** quantitatively dominate: «Складав пісні тобі одному, / мій тату світлий, мій Донбас! / Це тут, у сквері заводському, / я слухав музику не раз» [Сосюра 1971: 67], «Як салюти, гудуть привітальні / над віками Донбасу гудки» [Сосюра 1971: 93], «Над ними сонце молоде / привітно так сія. / То не дівчата, то іде / Донеччина моя» [Сосюра 1971: 132], «Шлють димарі й копри здаля / мені привіт в ранковій тиші. / Ясні Донеччини поля / мені на світі наймиліші» [Сосюра 1971: 209].

A special place is occupied by horonym **Україна (Вкраїна)**, and in the contextual combination the word phrase with **Русь** presents in Volodymyr Sosyura's poetic world picture an

idea of a common fate of two countries: «*О міста широкі, / о моря глибокі, / Україно й Русь, / я на вас дивлюся / в днів чудесних русі / і не надивлюсь!*» [Сосюра 1971: 171].

The names of the former republics of Soviet Union are also widely presented: *Білорусь* синьоока, *Латвія* шумить, бачу я *Молдову*, плинуть *Угорщини* ріки, синь *Таджикістану*, даль *Азербайджану*, *Грузії* краса.

Commonly used names of countries, particularly Greece, Korea, China, demonstrate the poet's comprehensiveness of world picture and his non-indifference to world events: «*Там Греція в крові, Китай* пожеж огнями / клекоче і гуде, там кряче ворон-птах, / і мавпа в смокінгу сидить там над штиками / на горах золота з сигарою в зубах» [Сосюра 1971: 104], «*За що б'ємося ми в Кореї / і в ночі обертаєм дні? / У нас ніякої ідеї / нема й не буде в цій борні*» [Сосюра 1971:156], «*Б'ються вдень і в нічку та у тих краях, / де блукав так довго ночі рабства жах; / б'ються у В'єтнамі й на Малайї теж, / і встає до неба полум'я пожеж / з гуркотом і гулом у небесну гать. / Палії воєнні в ньому всі згорять...*» [Сосюра 1971: 128]. After classification by N.V. Podol's'ka [Подольська 1978], we can attribute homonyms to the names **Поділ**, **Химівка**, **Лисиче**, **Звапівка**: «*Теплий вітер хитає тополі, / даль вечірня – як пісня дзвінка. / На Подолі огні, на Подолі, / засвітила їх наша рука*» [Сосюра 1971: 13], «*Лине пісня хутко / та туди, туди, / де мутна Бахмутка / й Химівки сади*» [Сосюра 1971: 80], «*Тебе не пізнати сьогодні, Лисиче!.. / Багато пройшло уже літ... / І сльози моє заливають обличчя, / шлю серцем тобі я привіт!*» [Сосюра 1971: 91], «*Там я слухав з болем, / як вітри гули. / Хлопчики до школи / в Звапівку йшли*» [Сосюра 1971: 81].

Оукоnyms are the second numerous and diverse group. The names of cities of the world and names of Ukrainian cities are fixed among **astionym**s. World cities are antithetic pair **Москва** – **Берлін**, motivated by events of Patriotic War: «*Москва* моя, ти всім народам мати, / як радісно в твоїх кварталах голубих!» [Сосюра 1971:107], *Це тут йшли солдати. / Ненависть їх вела на злий Берлін. / Благословляла їх Вітчизна-мати, і йшли вони, як велетень один* [Сосюра 1971: 9]. The most common names of Ukrainian cities are **Київ** and **Харків**: «*Срібний Київ, зимовий Київ, / гул моторів, крики гудків... / Вітер смерті давно одвіяв, / бурями брук давно одгримів*» [Сосюра 1971: 10], «*Люблю я Київ мій, люблю любов'ю сина / його майданів шум і зліт його будов... / Йому пісні мої й життя мого хвилини, / що в грозах я проніс, як і мою любов*» [Сосюра 1971: 153], «*І у клекоті заграв / крізь кривавий дим / Харків руки простягав / лицарям своїм*» [Сосюра 1971: 62], «*І Харків ось шумить...*» [Сосюра 1971: 89]. Astionym **Львів**, **Борислав** are less used: «*Після бур і тривоги, після горя й руїн / як сіє вона, малинова. / І у хорі гудків лине молота дзвін / над веселими вежами Львова*» [Сосюра 1971: 111], «*І шумить Борислав, а над зеленню трав / про звитяги шепочуть тополі...*» [Сосюра 1971: 112].

Hodonyms are presented with the names of Ukrainian cities streets – **Ленінська**, **Базарна**, **Прорізна**, **Червона** and **Красна**, that used by the author in the context with a positive connotation: «*Квітнуть каштани, що так ти любила, / білі свічки засвітили вони. / Ленінська вулиця, де ти ходила, / знову сіє у сонці весни*» [Сосюра 1971: 216], «*До щастя йшов я, неначе із горна, / багато я стер подошов... / Це тут, на Базарній, жила неповторна, / моя чорнобрива любов...*» [Сосюра 1971: 90], «*Мрійною ходою йду я Прорізною, / й неба наді мною зоряний прибій*» [Сосюра 1971: 85], «*В споминів далях не тоне / те, що люблю я давно: / вулиця дальня Червона / і хворостянки вікно...*» [Сосюра 1971: 205]. There is hodonym **Уолл-стріт** in a negative context: «*Ридає там земля, снарядами розрита, / що стала од крові руда, неначе мідь. / Хай зброю й злото шлють потвори з Уолл-стріта, / народної душі ніколи їм не вбить*» [Сосюра 1971: 82], wherein, as in a pair of «Москва – Берлін» ("Moscow – Berlin"), there is the antithesis of "their (native, good) – alien (hostile, bad)."

Ahoronyms are less used in the poetry of Volodymyr Sosyura: шумить **Софіївський майдан**, зовсім недалеко від майдану **Пушкіна**, площа **Маяковського** шумить.

Names of urban industrial objects (*корпуси Лисхімбуду, Дніпрельстан*), buildings (*сяє сонце з Кремля*), and places (*Аскольдова могила*) form the group of **urbanonym**s.

SECTION VII. Ethnolinguistics and Onomastics: State and Perspectives of Research

Hydronyms, which in its turn form two comparable groups by the number of microtexts, – with potamonyms **Дінець** (variant – **Донець**) and **Дніпро** (variants – **Славута**, **Славутич**): «*І там, де теплий дух як спомин днів далеких, / під золотим Дінцем і тихим шумом трав, / електровози мчать вагончики по штреках, / де коногона свист протягливо лунав* [Сосюра 1971: 103], «*Я шахт гудки почути хочу знову / там, де Донець між вербами тече*» [Сосюра 1971: 203], «*Вийду я на гори, / стану над Дніпром, / і такі простори / і краса кругом*» [Сосюра 1971: 218], «*Лети, моя пісне, лети ти, / скресай на Славутичі лід!*» [Сосюра 1971: 173] are another large group of toponyms in Volodymyr Sosyura's poetic world picture. Hydronym **Бахмутка** (*туди, де мутна Бахмутка*), **Сян** (над просторами **Сяна**), **Дунай** (*хвилями Дунаю я лелію зір*), **Амур** (*Амуру круті береги*), and pelahonym **Охотське море** (*де море Охотське шумить*) are rarely used.

The group of **oronyms** is compact but representative of poetry of V. Sosyura because performing, like other toponyms, the role of regional or national landmarks, and they fix the poetic space of the author's world picture – from **Кавказьких гір** to **Карпатських**: «*О море могуте, і вітер, і тучі, / І чайки квиління сумне, / і гори Кавказу!.. Один я на кручі, / і сонце цілує мене*» [Сосюра 1971: 39], «*І, як птиця, злетів на вершини Карпат / гордий стяг наш багряно-блакитний..*» [Сосюра 1971: 112].

So, as demonstrated occurred analysis, the toponymics in poetic language picture of the world of Volodymyr Sosyura is represented wide and varied, presenting an open poetic space of the author's world picture.

Horonyms include the names of regions (*Донеччина, Донбас*), the names of the former republics of Soviet Union (*Білорусь, Латвія, Молдова, Угорщина, Таджикистан, Азербайджан, Грузія*), the names of countries (*Греція, Китай, Корея, В'єтнам, Малайя*), the names of names of districts and settlements (*Поділ, Химівка, Лисиче, Званівка*).

The group of **oikonyms** is numerous and diverse, including: **astionyms** (*Москва, Бердін, Київ, Харків, Львів, Борислав*), **hodonyms** (*Ленінська, Базарна, Прорізна, Червона і Красна, Уолл-стріт*), **ahoronyms** (*Софіївський майдан, майдан Пушкіна, площа Маяковського*). The names of urban industrial objects form the group of **urbanonyms** (*Лисхімбуд, Дніпрельстан*), **buildings** (*Кремль*), and **places** (*Аскольдова могила*).

Hydronyms include potamonyms (*Дінець, Донець, Дніпро, Славута, Славутич, Бахмутка, Сян, Дунай, Амур*) and pelahonym (*Охотське море*).

Oronyms are presented with the names *Карпатські гори* and *Кавказькі гори*.

Perspectives are further studies of onyms, including toponyms, in the poetic works of Volodymyr Sosyura in semantic-functional and stylistic aspects to determine text-creative role of toponyms in the writer's poetic world picture, to differentiate their functions in the language, to describe differential features related to the existence in texts of different styles, to find ethnocultural symbolic nature of proper nouns names, to identify emotional-expressive properties, to distinguish propriatives as components of stylistic figures, and to provide additional stylistic layers.

References

- Бойко 1982: Бойко, В.Г. Народнопісенні традиції у В. Сосюри [Текст] / Вадим Бойко // Українська мова і література в школі. – 1982. – № 7. – С. 73-79.
- Гальченко 1998: Гальченко, С.А. Невичерпний архів Володимира Сосюри [Текст] / Сергій Гальченко // Слово і час. – 1998. – № 1. – С. 9-17.
- Калинкін 1999: Калинкін, В.М. Поетика онима [Текст] / Валерій Михайлович Калинкін. – Донецьк, 1999. – 408 с.
- Кирилюк 1970: Кирилюк, Є.П. Лірик революції [Текст] / Є. П. Кирилюк // В. Сосюра. Твори : у 10 т. / [вступ. ст. Е. Кирилюка]. – Т. 1. – К., 1970–72. – С. 5-45.
- Краснікова 2000: Краснікова, В.В. Заборонена епіка В. Сосюри : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Валентина Василівна Краснікова. – Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2000. – 19 с.

Монастиренко 1976: Монастиренко, Г.А. Він любив тебе, краю шахтарський! [Текст] / Григорій Монастиренко // Донбас. – 1976. – № 5. – С. 107-112.

Подольська 1978: Подольская, Н.В. Словарь русской ономастической терминологии [Текст] / Н. В. Подольская. – Москва : Наука, 1978. – 199 с.

Суперанська 1973: Суперанская, А.В. Общая теория имени собственного [Текст] / А. В. Суперанская. – Москва : Наука, 1973. – 366 с.

Фонякова 1995: Фонякова, О.И. Имя собственное в художественной картине мира писателя / О. И. Фонякова // Словоупотребление и стиль писателя ; отв. ред. Л. С. Ковтун, Д. М. Поцепня. – СПб. : Изд-во ЛГУ, 1995. – С. 47-61.

Хлисту́н 2006: Хлисту́н, І.В. Власна назва в українській поезії II пол. XX ст. (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. В. Хлисту́н ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 20 с.

Sources and Abbreviations

Сосюра 1971: Сосюра, В. Твори : в 10 т. [Текст] / Володимир Сосюра. – Київ : Дніпро, 1971. – Т. 4 : Поезії. – 1971. – 233 с.

В аспекті сучасної української ономастики розглядається вивчення ономастикону поетичних текстів та аналіз місця й ролі онімів у ідіостилі письменника. Із використанням прийомів класифікаційного та кількісного аналізу описується склад лексико-семантичної групи топонімів, використаних в поетичних текстах митця, їх місце й роль у поетичній картині світу Володимира Сосюри.

Ключові слова: ономастика, онім, топонім, поезія, ідіостиль, Володимир Сосюра.

Available 9 September 2013.